

HRVATSKA PČELA

1

GODIŠTE 125. - ZAGREB, 2006.
ISSN 1330-3635

HRVATSKA PČELA

ČASOPIS HRVATSKOG PČELARSKOG SAVEZA

Stručni časopis "Hrvatska pčela" osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku 1881. godine, te je u početku tiskan kao "Slavonska pčela", zatim kao "Hrvatska pčela" i "Pčela". To je jedan od najstarijih pčelarskih časopisa u svijetu.

GODIŠTE / YEAR 125

BROJ / NUMBER 1

SIJEČANJ / JANUARY 2006.

NAKLADNIK

Hrvatski pčelarski savez
Pavla Hatza 5.
10000 ZAGREB
Telefon: (01) 48 19 536
Fax: (01) 48 52 543
E-mail: pcelarski-savez@zg.htnet.hr
www.pcela.hr
Žiro račun: 2484008-1100687902

IZDAVAČKI SAVJET

Predsjednik:
dr. sc. Zdravko Laktić
Članovi:
dr. sc. Drago Bodak
Darko Bodiš
prof. dr. Nikola Kežić
Andrija Martić
Irena Sudarević
Drago Suman
Nikola Vujnovac

UREDNIŠTVO

dr. sc. Dragan Bubalo
mr. sc. Nikola Capan
dr. sc. Maja Dražić
Slavko Labaš
Stjepan Žganjer

UREDNICI BROJA

Maja Dražić, dr. sc. agr.
Vedran Lesjak, dipl. ing. agr.

LEKTORICA

Jasenka Ružić, prof.

LIKOVNA OPREMA

Rudolf Španjol

U ovom broju / In this number

- 1 Praktično ulaganje u ekološko pčelarenje / Practical advice for organic beekeeping
Lovro Krnić
- 2 Može li pčelar zaštititi pčelinju zajednicu od sredstava za zaštitu bilja? / Can a beekeeper protect his bees from plant protection chemicals?
Zlatko Tomljanović
- 6 Neformalno obrazovanje pčelara / Non-formal education of beekeepers
Kristina Svržnjak
- 10 Sijao sam faceliju / I have sown phacelia
Branimir Šošić
- 12 Prepristupni fondovi Europske unije / European Union preaccession funds
Maja Dražić
- 14 Dopisi / Letters
- 22 Od košnice do stola / From hive to table
- 23 Oglasi / Advertisements

Slika na naslovnoj stranici: Zima na pčelinjaku (Foto: D. Krakar)

Uvod!

Budući da pčelari često postavljaju pitanja o ekopčelarenju, odlučili smo tijekom svih dvanaest mjeseci ove godine pratiti rade na ekopčelinjaku. U dogovoru s Lovrom Krnićem, ekopčelarom iz Karlovca, koji će opisati što sve radi na svojem pčelinjaku, pokušat ćemo i takav način pčelarenja približiti ostalim pčelarima.

Urednik: V. Lesjak

Praktično ulaženje u ekološko pčelarenje

LOVRO KRNIĆ*

Radovi u siječnju

Ako smo temeljito proučili Zakkonsku regulativu u ekološkoj poljoprivredi, izdanje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva 2002. god., knjižicu Koraci do ekomarkice za med i druge pčelinje proizvode, izdanje HZPSS-a, autorica Marija Ševar, te ako smo se čvrsto odlučili za ekološko pčelarenje, počnimo provoditi mjere prijeko potrebne za osnivanje ekopčelinjaka. Konvencionalni pčelari to i dalje trebaju ostati ili, ako to istinski žele, trebaju posve prihvati i prijeći na ekološko pčelarenje. I novi pčelar treba odlučiti što želi biti: konvencionalni ili ekopčelar. Iskustvo mi govori da jedna osoba ili jedno OPG istodobno nikako ne može voditi i ekološko i konvencionalno pčelarstvo. Iako za-

EKOLOŠKO Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

PČELARENJE

LOVRO KRNIĆ

Prilaz V. Holjevca 8
HR - 47000 Karlovac
Tel:**385(0)47/614 772
Tel:**385(0)47/732 210
GSM: 091 546 6686

POTVRDNIČA 0022/21-0704
VLASTITA PUNJONA EKOLOŠKOG MEDA 1832
NADZORNA STANICA PRVA EKOLOŠKA ZADRUGA BJELOVAR

Ekomarkica (Foto: V. Lesjak)

kon to dopušta, u praksi se to ne može izvesti, jer ćemo dobiti konvencionalnog i nepotpunog ekološkog pčelara sa sumnjivim ekološkim proizvodima u kojima će biti malo ekološkog i

puno konvencionalnog, bez obzira na sve kontrole koje će provoditi ovlaštene nadzorne postaje i laboratoriji. Nije primjerice prihvatljivo da ekopčelar vrca i puni med ekopriborom i

Prodajni štand obitelji Krnić (Foto: V. Lesjak)

u ekoprostorijama, a da konvencionalno-ekološki pčelar to isto čini istim priborom i u istim prostorijama.

Ako se niste upisali u Upisnik OPG-a u županiji u kojoj će biti sjedište, sada je vrijeme da to učinite. Kada dobijete rješenje da ste upisani u Upisnik, dogovorite nadzor s vama najbližom nadzornom postajom o smještaju pčelinjaka. Prema propisima ekopčelinjak ne smije biti u blizini konvencionalnog pčelinjaka, autoceste, industrijskih onečišćivača, intenzivne poljoprivrede, gradskog prstena, a moramo ga smjestiti tako da pčele imaju dovoljno nektara i peluda od prirodnog raslinja. Kada djelatnici nadzorne stanice pregledaju vaš budući ekopčelinjak, podnesite zahtjev MPŠVG-u za upis u Upisnik proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Kada dobijete Rješenje o upisu, počnite nabavljati košnice. Koje su vrste i kojeg su tipa ni-

je toliko važno, premda smatram da su LR košnice najpogodnije za ekološko pčelarenje. Najvažnije je da u košnicama ne bude nikakvih metalnih dijelova. Ekološka proizvodnja zahtijeva da svi metalni dijelovi svakako budu od nehrđajućeg metala te već u izradi zaštićeni od nagrizanja kiselina. U krajnjem slučaju metalne dijelove možemo zamjeniti aluminjskim. Da se ukratko podsjetimo: to su uglavnom čavli, rešetke na antivaroznim podnicama, rešetke na poklopцима ako se njima pčelari, rešetke na hranilicama, leta, razmaci. Metalne dijelove nije moguće zaštiti propolisom i otopljenim voskom jer kiseline progrizu takvu zaštitu. A zamjeniti metalne dijelove plastičnim nije praktično jer kada se košnice dezinficiraju plamenikom, plastični se dijelovi istope. Ako ste već konvencionalni pčelar, tada je potrebno stare nanose boje dobro ispaliti plamenikom, očisiti ti žičanom četkom boju, te ih prilagoditi ekološkom pčelarenju kao i nove košnice.

Ekološki med u bačvama (Foto: L. Krnić)

Može li pčelar zaštiti pčelinju zajednicu od sredstava za zaštitu bilja?

ZLATKO TOMLJANOVIĆ*

Suvremena poljoprivredna proizvodnja postavljena je na četiri temelja. Primjena umjetnih gnojiva, navodnjavanje, upotreba pesticida te korištenje kukaca u oprašivanju nužne su mjeru u razvoju industrijsko-komercijalnog poljoprivrednog gospodarstva. Nažalost, često upravo pesticidi kojima se nastoje zaštiti poljoprivredne kulture uzrokuju masovna uginuća kukaca, naročito pčele medarice. Godine 1992. u SAD-u je objavljeno da su te godine američki pčelari zaradili

* Zlatko Tomljanović, dr. vet. med.
i profesionalni pčelar

oko 200 milijuna dolara od prodaje meda. Međutim, posredna zarada tamošnjih ratara od pčela kao oprasivača njihovih poljoprivrednih kultura iznosila je oko 10 milijardi \$. Logično je stoga očekivati da farmeri u pčelarski razvijenim zemljama poput SAD-a ili Australije pčele nazivaju "andelima poljoprivrede".

U raspravama o otrovnosti pesticida za pčele treba razlikovati osnovnu otrovnost od potencijalne opasnosti od trovanja. Ponekad i najjači otrovi nisu nužno opasni za pčele ako se pravilno primijene. Razumljivo je da su za pčele, koje ulaze u red kukaca, najopasniji insekticidi, dok su fitocidi manje opasni, a fungicidi kao mogući uzročnici trovanja pčela nemaju važnost.

Pčele su najugroženije pri velikim akcijama primjene insekticida. Posebice se to odnosi na prskanje iz zrakoplova po šuma ili usjevima protiv biljnih nametnika ili pak na prskanje prigradskih naselja protiv komaraca. No, ne smije se zabaviti da i pojedinačna prskanja protiv štetnika nanose velike gubitke pčelarstvu.

Valja podsjetiti da se dinamika otrovanja pčela odvija se na nekoliko načina. Ovisno o vrsti otrova, i ulazna vrata u pčelu će biti drugačija. Tako kontaktni otrovi djeluju dodirom, želučani ulaze hranom, a inhalacijski udisanjem. Nažalost, danas postoji samo nekoliko selektivnih pesticida koji pravilno uporabljeni nisu otrovni za pčele. Dodavanjem repelenata, mirisa koji odbijaju pčele, može se znatno smanjiti opasnost od otrovanja

i kod insekticida koji su veoma otrovni.

Unatrag nekoliko godina izrada plana o zaštiti pčela-oprasivača u sustavu intenzivne uporabe pesticida smatra se potrebitim za uspješno gospodarenje. Međusobna povezanost proizvođača pesticida, farmera-poljoprivrednika, pčelara i osobe koja primjenjuje pesticide osnova su spomenute strategije. Unatoč ohrabrujućim podacima iz literature koji nas uvjeravaju o niskom riziku pronalaska pesticida (rabljenim izvan košnice) u pčelinjim proizvodima, plan za procjenu rizika povećat će sigurnost uporabe pčelinjih proizvoda. Anatomske osobitosti pčela, njihova fizologija te posebice ponašanje u trenucima otrovanja razlog su zašto su utvrđene količine pesticida u nektaru, medu i peludu zanemarivo malene i bezopasne za ljudsko zdravlje.

Spoznaja da pčele sudjeluju s više od 80% zastupljenosti u oprasivanju bilja, kao i nesporna činjenica da bi nestankom pčela istog trenutka nestalo oko 20.000 biljnih vrsta, znači veliku obvezu i odgovornost za sve sudionike spomenutog plana.

Stoga se čini razboritom ideja da proizvođači pesticida (insekticida), farmeri, osobe koja primjenjuje pesticide i pčelari budu obaviješteni o planu za procjenu rizika od trovanja pčelinjih zajednica.

Taj plan zasigurno najlakše mogu provesti proizvođači pesticida. Njihova je obveza da vidljivo označe proizvode koji su opasni za pčele napisom na ambalaži: "Otrovno za pčele". Prijevoz i čuvanje pes-

ticida mora biti pravovaljano osiguran da do njih ne mogu doći životinje i neupućeni ljudi.

Organizacije koje poduzimaju široke akcije suzbijanja biljnih i drugih štetnika dužne su izvijestiti zdravstvenu i veterinarsku službu. Prije uporabe pesticida, ustanova je dužna putem sredstava javnog priopćavanja izvestiti pčelare tri dana prije početka akcije. Razumljivo da ustanova koja je provela prskanje insekticidima, a da prethodno nije obavijestila pčelare ili je primijenila pesticide nestručno i bez dužne pažnje da ne izazove otrovanja, mora nadoknaditi učinjenu štetu. Nažalost, takvi sporovi u pravilu završe na tužilaštvu pa pčelar mora pravodobno pribaviti dokaze da su pčele otrovane. Stoga je veoma važno da se što prije pozove komisija koja će utvrditi štetu na pčelinjaku. Bilo bi poželjno da u komisiji bude jedan iskusan pčelar, zatim predstavnik ustanove koja je provela prskanje i veterinar. Zadatak je komisije sastaviti što temeljitiji zapisnik iz kojeg se vidi stvarna šteta na pčelinjaku. Nužno je istaknuti da se pri tome treba služiti mjerljivim pokazateljima štete na pčelinjoj zajednici. Primjerice, kilogrami mrtvih pčela, koliko je okvira s leglom ostalo nepokriveno i slično.

Kod samostalnih poljoprivrednika-farmera ili osoba koje primjenjuju pesticide na manjim površinama plan o procjeni rizika od trovanja pčela pesticidima ponekad se ne provede uspješno. Ipak, izrada mjera i postupaka koje mora učiniti farmer ili osoba koja primjenjuje insekticide budi nadu da će i taj bitan dio,

zapravo farmer-poljoprivrednik, cjelokupne strategije shvatiti nužnost pravilne procjene rizika. To je veoma važno jer se često u Hrvatskoj susrećemo s poljoprivrednicima koji uzbudjaju neku kulturu i koriste intenzivno insekticide, a istodobno su i pčelari hobisti.

Plan za procjenu rizika od trovanja pčelinjih zajednica pesticidima (poljoprivrednik-farmer):

- Izbjegavati primjenu pesticida tijekom cvatnje. Insekticidi na svojim deklaracijama sadržavaju upozoravajuće naputke o primjeni tijekom cvatnje.
- Obilazak čitavog posjeda, posebice njegovih rubnih dijelova, prije primjene insekticida smatra se veoma važnim kako bi se utvrdilo da li se na okolnim korovima koji su u cvatu zadržavaju pčele. Ovdje je važno istaknuti da se posjed mora obići u doba dana kada će se i primjerice sutradan primjenjivati insekticid. To je potrebno zato jer pojedini korov luči nektar i daje pelud samo nekoliko sati tijekom dana, pa se može dogoditi da poljoprivrednik tijekom obilaska posjeda ne vidi pčele na cvatu. Naime, i ne može ih vidjeti jer tog trenutka cvijet korova nije davao nektar i pelud te ni-

je bio privlačan pčelama. Ako se ukaže potreba, poljoprivrednik mora pokositi ili preorati korov.

- Rabiti pesticide s kratkim rezidualnim potencijalom i voditi brigu o obliku i veličini čestica rabljenog otrova. Insekticidi s rezidualnim potencijalom od samo nekoliko sati su najpoželjniji. Međutim, sredstva s produženim rezidualnim potencijalom na više od osam sati smatraju se opasnim za pčele. Svakako da su za pčele najopasniji insekticidi primjenjeni u obliku prašiva, pa tekućine i emulzije. Naprotiv, aerosol, tekućina raspršena u obliku magle primjenjena na pravilan način stvara najmanje štete.
- Obratiti pozornost u kojem se smjeru raznosi insekticid pri aplikaciji. Postoje primjeri da su čak i pri prskanju krumpira, koji pčele u pravilu ne posjećuju, moguća otrovanja ako na krumpiru cvate korov koji pčele posjećuju. Na isti način pčele mogu stradati kada se prska voće koje nije u cvatu, ako se u voćnjaku ili njegovoj neposrednoj blizini nalazi nisko raslinje u cvatu koje pčele posjećuju. U pravilu se ne smije koristiti insekticide ako puše vjetar brži od 15 km/h. Promjena mlaznice na prskalici ili smanjenje pritiska povećat će veličinu kapljica i smanjiti rizik od raznošenja insekticida pomoću vjetra na okolne biljke u cvatu.
- Prilagoditi program prskanja vremenskoj prognozi. Temperatura zraka snažno utječe na moguće otrovanje pčela. Ako je temperatura nakon primjene niska, rezidualna aktivnost insekticida se produžuje

u usporedbi s normalnom temperaturom koja je odgovarajuća za primjenu. Međutim, i visoka temperatura ponkad može stvarati probleme, posebice rano ujutro ili u sumrak kada pčele i dalje posjećuju biljke.

- Primjena insekticida kada se pčele ne nalaze na ispaši. Uporaba pesticida s kratkom rezidualnom aktivnosti navečer, pri odgovarajućoj temperaturi smanjuje rizik od trovanja pčela.
- Pažljivo čitati deklaraciju i upute o uporabi insekticida
- Održavati stalne kontakte s lokalnim pčelarskim udrugama i tražiti na uvid gdje su postavljeni pčelinjaci. Na vrijeme obavijestiti pčelare o akciji opršivanja kako bi pčelar poduzeo odgovarajuće mjere zaštite. Voditi računa o udaljenosti pčelinjaka od područja primjene insekticida. Većina pčelinjih aktivnosti odvija se u krugu od 1-3 km. Međutim, tijekom nestasice peluda i nektara aktivnost se povećava na 5-8 km.

Podjednako važnu ulogu u zaštiti pčela od trovanja insekticidima ima pčelar. Razumljivo je da svaki pčelar mora poznavati znakove otrovanja pčelinje zajednice koji su prilično prepoznatljivi. Najviše su oštećene pčele skupljačice, a ugibanje nastupa naglo te ugiba velik broj pčela. Ovisno o vrsti otrova, pčele

ugibaju daleko u prirodi, na putu prema košnici, pred košnicom, a ponekad i u samoj košnici. Za sudbinu cijele pčeljine zajednice povoljnije je ako se pčele sretnu s jakim otrovom i uginu na mjestu trovanja. Znatno je nepovoljnije ako se otrovane pčele vrate u košnicu jer tada donose otrov na svojem tijelu pa prijeti opasnost da se otruju kućne pčele, matica i leglo, što dovodi do uginuća cijele pčelinje zajednice. Neke želučane ili živčane otrove mogu pčele skupljačice donijeti u košnicu s peludom. Utvrđeni su slučajevi da su pčele takav pelud spremile u sače kao zalihu, a leglo se otrovalo znatno poslije, kad su pčele počele trošiti te zalihe. Unatrag nekoliko godina francuski i slovenski pčelari izvijestili su o problemima s pesticidom Gauchom. Taj se pesticid koristi u zaštiti sjemena kukuruza i uljene repice te sadržava aktivnu tvar imidalkloprid. To je tipičan živčani otrov i na kraju vegetacije može se naći u peledu kukuruza koji skupljaju pčele.. Pčele se truju polaganim ritmom, a klinički znakovi uoče se nakon nekoliko mjeseci jer pčela koja gubi osjećaj orijentacije.

Otvorene pčele postaju veoma nemirne, u velikom broju lete pred pčelinjakom i veoma su agresivne, a tuku se i međusobno , pa izgleda kao da je na pčelinjaku grabež. Veliki broj pčela puži unaokolo po pčelinjaku raširenih krila, mnoge se nesigurno kreću i pokazuju znakovе grčenja. Pojedine se prevrću na leđa i nemoćno mlataraju nogama. Javlja se i povraćanje pa su pčele ljepljive i mokre. Nakon otrovanja pčelinje zajednice naglo slabe, a zbog gubit-

ka pčela skupljačica, nedostaje vode. Neposredno nakon otrovanja kod mladih kućnih pčela česta je začepljenost crijeva peludom, što je također znak nestasice vode. Stoga je otrovane zajednice potrebno prihraniti većom količinom rijetke šećerne otopine. Pčele više ne njeguju pravilno leglo i mnoge ličinke uginu. Iako se pčelinja zajednica i oporavi, pčelar trpi znatuštetu jer je prinos meda otrovnih zajednica veoma nizak.

Plan za procjenu rizika od otrovanja pčelinjih zajednica pesticidima (pčelari):

1. Odabratи najmanje rizičnu lokaciju za postavljanje pčelinjaka.
2. Imati saznanja o mogućem riziku, tj. pratiti i pohadati seminare na kojima se govori o primjeni pesticida; novim preparatima te mjerama kontrole i obavještavanja od poljoprivrednika ili osobe koja primjenjuje pesticide.
3. Uspostaviti i održavati čvrstu komunikaciju s poljoprivrednikom ili osobom koja primjenjuje pesticide u blizini pčelinjaka.
4. Upisati se kao pčelar u ovlaštenu veterinarsku postaju, lokalnu pčelarsku udrugu

i kod gradskih, odnosno županijskih ureda za poljoprivredu i šumarstvo.

5. Pravilno označiti pčelinjake (ime i prezime, adresa, telefon, e-mail na vidljivom mjestu unutar pčelinjaka).
6. Biti spremан valjano zaštiti pčelinje zajednice (privremeno zatvaranje leta košnice te istodobno prozračivanje košnica, spremanje košnica u hladnu prostoriju kod pčelara hobista ili pak selidba košnica kod profesionalnih pčelara).
7. Pratiti obavijesti u sredstvima javnog priopćavanja o datumu primjene pesticida.
8. Raditi na dodatnom obrazovanju poljoprivrednika i osoba koje primjenjuju pesticide u blizini pčelinjaka. Zajednički izraditi program uporabe pesticida za sljedeću sezonom.

Teško je očekivati da pčelari mogu posve spriječiti uporabu pesticida jer njima poljoprivrednici i šumari štite svoju imovinu od štetnika. Međutim, uz obostrano razumijevanje i posebice dobru komunikaciju štete u pčelarstvu i rizik od pojave mogućih rezidua pesticida u pčelinjim proizvodima bio bi mnogo niži.

ŽELJEZNIČKA TEHNIČKA ŠKOLA MORAVICE
Program osposobljavanja za zanimanje
PČELAR

-

Izvođenje nastave vikendom, a smještaj i prehrana osigurani u učeničkom domu (150,00 kuna za vikend)

-

cijena programa 2.000,00 kuna

-

prijava se primaju do 1.4. 2006., a nastava počinje 7.4.2006. u 15:00 sati

-

članovi UPH imaju popust od 10%

-

garantiramo stjecanje teoretskih i praktičnih sadržaja

Sve informacije na tel: 051/877-118, 051/877-458
e-mail: zts-moravice@skole.t-com.hr
<http://zts-moravice.skole.t-com.hr>

Neformalno obrazovanje pčelara

KRISTINA SVRŽINJAK*

Uvod

Prema Strategiji razvitka odgoja i obrazovanja istaknuto je da je u razvijenim društвima glavni razvojni resurs ljudski kapital, чiju kvalitetu bitno određuju obrazovanje i odgoj. Pod pojmom obrazovanja više se ne podrazumijeva samo klasičan način stjecanja određenih znanja i vještina na fakultetima, nego se taj pojam proшируje i odnosi na svako učenje, bilo kada i bilo kako. Stoga se moderna konceptacija školovanja sve više dijeli na formalno, neformalno i informalno školovanje, kao obrazovni sustav koji u svakom trenutku, svakom pojedincu, bez obzira na životnu dob ili profesionalni status omogууje da ovlada novim, raznovrsnim i korisnim znanjima. U razvijenim zemljama sve se više radi na osmišljavanju i provedbi reformi obrazovanja, gdje se velika pozornost posvećuje neformalnom obrazovanju odraslih, odnosno nadogradnji ili produbljanju stečenog znanja.

Krajem proшle godine na području Koprivničko-križevačke županije počeli su specijalistički seminari za poljoprivrednike, ko-

je je organiziralo Visoko gospodarsko učilište iz Križevaca, kao oblik neformalnog obrazovanja. Za pčelarske udruge na tom području organiziran je seminar pod nazivom «Primjena ekoloških načela u pčelarskoj proizvodnji». Do srpnja ove godine na seminar su se prijavile tri pčelarske udruge, odnosno ukupno je 105 pčelara položilo završni ispit iz specijalističkog područja.

Metode rada i izvori podataka

Tijekom seminara provedena je anonimna anketa¹, kojom su

dobiveni opći podaci o pčelarima, npr. struktura po dobi, spolu, zanimanju i stručnoj spremi, te osnovni podaci o proizvodnji. Podaci su obrađeni standardnim statističkim tehnikama, kojima su analizirane distribucije, frekvencije, postoci i prosječne vrijednosti.

Obrađeno je ukupno 105 anketnih upitnika, odnosno obrađeni su upitnici svih polaznika seminara. Podaci su obrađeni skupno za sve tri udruge te su prikazani i obrađeni posebno za svaku udrugu, i to za:

Tablica 1
Pčelarske udruge Koprivničko-križevačke županije

Udruga	Godina osnutka	Djelatnost upisana u Registar udruga RH
Pčelarsko društvo «Đurđevac»	1998.	- proizvodnja zdrave hrane - zaštita prirodnog okoliša - popularizacija pčela kod stanovništva
Pčelarsko društvo «Križevci»	1998.	- uzgoj pčela i proizvodnja meda
Pčelarska udruženja «Bagrem», Kloštar Podravski	1999.	- populariziranje pčela kod građana, djece i mladeži - upoznavanje članova s najnovijim dostignućima u zaštiti i uzgoju pčela - održavanje tečajeva, seminara i predavanja s područja pčelarstva
Pčelarska udruženja «Lipa», Koprivnica	1998.	- obuhvaćanje i poticanje rada svojih članova i učeničkih udruženja radi razvoja pčelarstva i pčelarskog gospodarstva te da se ostvare drugi ciljevi i zadaci koji pridonose zadovoljavanju osobnih i zajedničkih interesa članova udruženja te ostvarivanju gospodarskih interesa
Udruga vinogradara, voćara i pčelara općine «Virje»	2003.	- stručno ospozobljavanje i izobrazba članstva putem stručnih predavanja, savjetovanja, prezentacija - izmjena iskustava sa srodnim udruženjima - praćenje bolesti, štetnika te pravodobno obavještavanje članstva o tim pojavama - organiziranje izložbi vina, grožđa i meda

Izvor: Registar udruženja Republike Hrvatske

* Kristina Svržinjak, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima.

¹ Na provedbi ankete, te na podacima iz završnog ispita zahvaljujem voditeljicama i stručnoj koordinatoricama specijalističkog seminara iz pčelarstva dr. sc. Tatjani Tušek.

Tablica 2
Rezultati ankete

	Koprivnica	Đurđevac	Križevci	Ukupno
Obrađeno anketa	42	30	33	105
Dob polaznika	13-70	23-62	13-65	13-70
Muškarci (ukupno)	33	27	29	89
- prosječna starost	43	44	44	44
Žene (ukupno)	9	3	4	164
- prosječna starost	42	36	36	38
Zanimanje	- ek. struka - umirovlje.	-autoprijevoznik -učenici i studenti	-autoprijevoznik -poljoprivrednik	
Stručna spremja:				
OŠ	4	7	7	18
SSS	17	9	14	40
VŠS	8	4	2	12
VSS	5	2	2	11
Nešto drugo*	8	8	8	24
Pčelarenje kao:				
- dodatni izvor prihoda	18	11	13	42
- hobi	9	8	9	26
- glavni izvor prihoda	6	3	5	14
Prosječan broj godina bavljenja pčelarstvom	17	14	16	16
Prosječan broj košnica	73	38	78	63

* bez škole, 1.-7. razred osnovne škole ili nepoznato

- Pčelarsku udrugu «Bagrem», Đurđevac
- Pčelarsku udrugu «Lipa», Koprivnica
- Pčelarsko društvo «Križevci».
- Za Koprivničko-križevačku županiju.

Ti su podaci značajni jer raščlanjuju pčelarsku proizvodnju za tri grada: Đurđevac, Koprivnicu i Križevce.

je ostvarili osnovni ciljevi tih udruga. Ta je izobrazba naročito usmjerena na stjecanje novih i stručnih podataka iz svjetskog pčelarstva, a jedan od načina na koji se to može ostvariti jesu i specijalistički seminari.

Od četiri profesionalne pčelarske udruge u Koprivničko-križevačkoj županiji, tri su prošle seminar iz pčelarstva u organizaciji Višokoga gospodarskog učilišta u Križevcima, te su polaznici u anketi pokazali zadovoljstvo tim načinom obrazovanja, uz napomenu da su zainteresirani za buduća aktualna predavanja i tečajeve usmjerene više praktičnoj nastavi i izradi samostalnih seminara.

Rezultati ankete

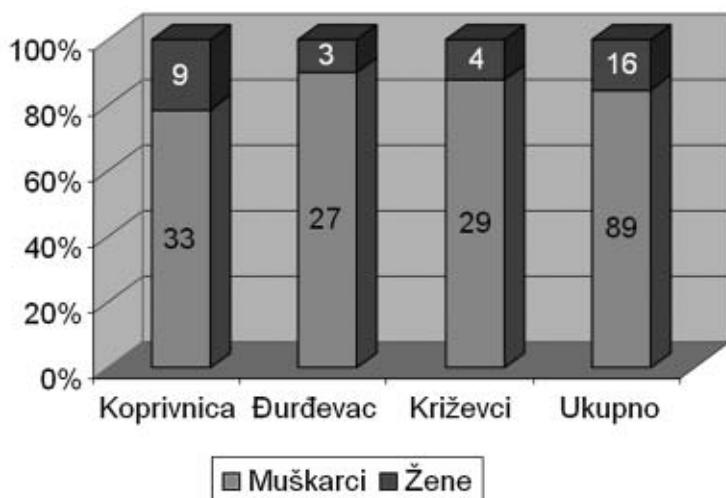
Rezultati ankete prikazani su u tablici 2, a podaci o strukturi pčelara po spolu, formalnom obrazovanju i mišljenju anketiranih o pčelarenju prikazani su grafički.

Od ukupno 105 polaznika/pčelara specijalističkog seminara, najviše ih je bilo iz koprivničke pčelarske udruge (42), 33 iz Križevaca i najmanje iz Đurđevca (30).

Rezultati ankete pokazuju da ljubav prema pčelarstvu nema granica kad je riječ o dobi, jer su polaznici/pčelari imali od 13 do 70 godina. Međutim, prema spolu, u pčelarskoj proizvodnji prevladavaju muškarci prosječne dobi 44 godine (84,8%), s tim da najviše žena ima u udruzi iz Koprivnice (21,4%), dok u udruzama iz Đurđevca i Križevaca ima tek nešto više od 10% žena. Prosječna dob žena koje se bave pčelarstvom u Koprivničko-križevačkoj županiji je 38 godina.

Udruge pčelara Koprivničko-križevačke županije

U toj županiji postoje četiri pčelarske udruge, te zajednička udruga vinogradara, voćara i pčelara. Jedna od osnovnih djelatnosti svih profesionalnih udruga, pa tako i pčelarskih udruga u Republici Hrvatskoj, također je sustarna izobrazba članstva kako bi se što uspješnije

Graf 1**Struktura polaznika prema spolu**

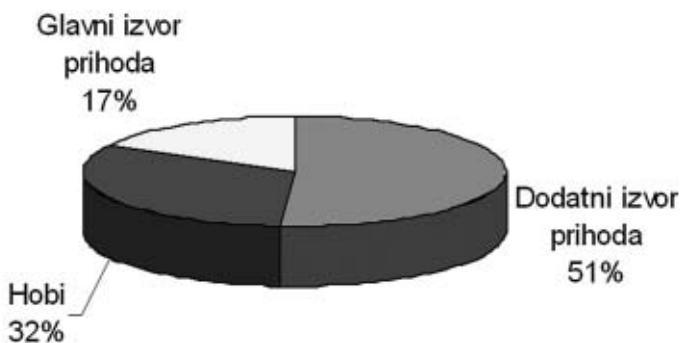
Pitanje o strukturi zanimanja uobičijeno je kao otvoreni tip pitanja, tako da su se polaznici sami mogli izjasniti, odnosno napisati odgovor na to pitanje (u usporedbi sa zatvorenim tipom pitanja, kada moraju zaokružiti jedan od ponuđenih odgovora). S obzirom na strukturu zanimanja, većini polaznika pčelarstvo nije osnovno zanimanje. U koprivničkoj udruzi, pčelarstvom se uglavnom bave ekonomisti i umirovljenici, a u đurđevačkoj i križevačkoj udruzi autoprijevoznici. Ako gledamo ukupno za sve tri udruge, osim spomenutih zanimanja pojedinačno po udruženju, mnogi polaznici ističu kao svoje zanimanje – poljoprivrednik, te pojedinačno ima različitih zanimanja (trgovac, kuhan, krojač, veterinarski tehničar, elektrotehničar, automehaničar, strojarski tehničar, zidar, postolar i dr.). Također, gledajući skupno, seminar iz pčelarstva završilo je i oko 7% učenika i studenata, što je vrlo povoljno s obzirom na starosnu strukturu polaznika.

U Hrvatskoj je malo profesionalnih pčelara, a pozitivna je

Iz tablice 2 vidljivo je da se pčelari u Koprivničko-križevačkoj županiji prosječno 16 godina bave pčelarenjem, te prosječno imaju 63 košnice. Na pitanje smatraju li da im je pčelarenje hobi, dodatni ili glavni izvor prihoda, odgovorilo je 82 ispitanika, a još uvijek većina smatra da im je pčelarenje dodatni izvor prihoda (42 pčelara ili 51,2%), što je povezano s pitanjem o strukturi zanimanja. Hobistički se tom proizvodnjom bavi 31,7% pčelara, a pčelarenje je glavni izvor prihoda za 17,1% polaznika.

Formalno obrazovanje

Formalno obrazovanje je podijeljeno na osnovno, srednjoškolsko i fakultetsko. Najviše anketiranih pčelara završilo je srednju školu (38,8%), a najmanje je pčelara sa samo završenom osnovnom školom. Nepovoljan je vrlo visok postotak u kategoriji «nešto drugo» (22,9%), koja predstavlja anketirane pčelare koji nemaju završeno ili imaju nepotpuno završeno formalno obrazovanje (1-7 razreda osnovne škole) ili spadaju u kategoriju nepoznato. Međutim, iznenađuje visok postotak pčelara

Graf 2**Mišljenje o pčelarenju**

Izvor: Vlastita anketa

sa završenim fakultetom (21,9%), s time da križevačka udruga ima 12,2% fakultetski obrazovanih pčelara, đurđevačka udruga 19,3%, a koprivnička udruga ima čak trećinu, odnosno 31% fakultetski obrazovanih pčelara.

Na temelju tih podataka možemo zaključiti da je za pojedine polaznike specijalistički tečaj jedini oblik obrazovanja koje su u životu stekli, a za većinu je nadogradnja i znači produbljivanje znanja stečenog tijekom formalnog školovanje (dodatna izobrazba).

Jedna od osnovnih razlika u formalnom i neformalnom obrazovanju jest u «priznatosti» diplome, odnosno potvrde (certifikati) stečene na završetku obrazovanja. Formalno obrazovanje omogućava stjecanje zvanja, određenog statusa u društvu te stjecanje formalno priznate diplome, dok se kod neformalnog obrazovanja uglavnom izdaju potvrde (certifikati), koji još nisu verificirani kao diplome kod formalnog obrazovanja².

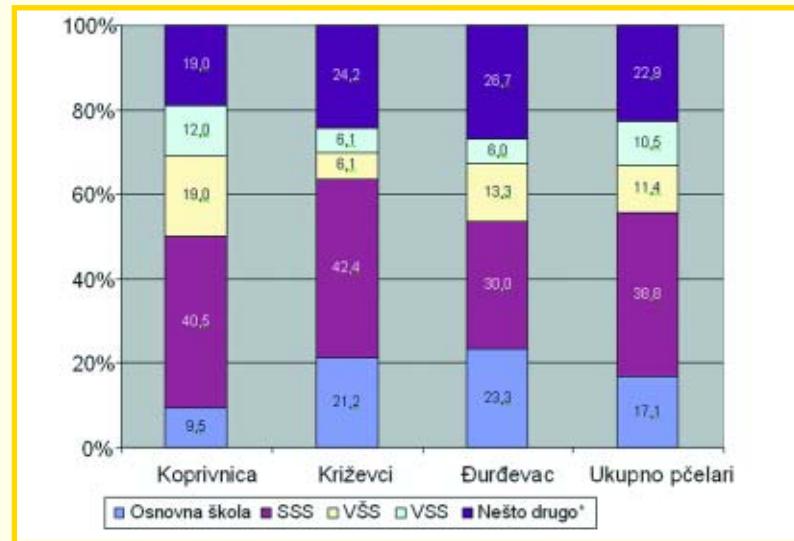
Svim polaznicima specijalističkog seminara, nakon pismene provjere znanja, dodijeljen je certifikat Visokoga gospodarskog učilišta u Križevcima, kao potvrda o dodatnom ospozobljavanju na području pčelarstva, što se upisuje u radnu knjižicu. Također, te će potvrde pomoći pčelarima pri ostvarivanju prava na poticaje, kredite i ostale državne potpore, jer pokazuju viši stupanj profesionalizacije u pčelarstvu.

Zaključak

Rezultati ankete pokazuju i pozitivne i negativne strane pče-

Graf 3

Formalno obrazovanje pčelara

Izvor: Vlastita anketa

* bez škole, 1.-7. razred osnovne škole ili nepoznato

larstva, kako u Koprivničko-križevačkoj županiji, tako i u cijeloj Hrvatskoj.

Budući da se teži profesionalizaciji pčelarstva, još uvijek je malo pčelara kojima je to osnovno zanimanje, pa se ne izjašnjavanju da su po zanimanju pčelari. Stoga ne čudi da većina ispitanika pčelarstvo ne smatra svojim glavnim izvorom prihoda, nego ističu da im je to dodatni izvor prihoda ili hobi. Imajući to na umu, moramo istaknuti potrebu za svladavanjem novih znanja i vještina na području pčelarstva. Naime, neformalno obrazovanje veoma je važno kao nadogradnja ili produbljivanje već stečenih znanja iz pčelarstva, jer takvo obrazovanje može u budućnosti kvalitetno i brzo odgovoriti na raznovrsne potrebe suvremenog pčelara.

Prema Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja Strategija razvoja obrazovanja odraslih, a napose po-

ljoprivrednika, treba se temeljiti na procjeni stanja obrazovanja odraslih, odnosno radno aktivnih poljoprivrednika prema statističkim podacima. S obzirom na rezultate ankete o formalnom obrazovanju, gdje je više od 20% visokoobrazovanih pčelara te s obzirom na njihovu zainteresiranost za sva buduća neformalna obrazovanja, može se zaključiti da je pčelarstvo jedna od perspektivnih poljoprivrednih grana u Hrvatskoj.

Literatura:

- Marjanović, Marija i grupa autora: Neformalno obrazovanje, nevidljiva snaga društva, grupa „Hajde da..“, ITC Toda, 2003., Beograd
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja, Zagreb, 2003., www.mps.hr
- Obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj, Hrvatska gospodarska komora, Sektor za poslovno obrazovanje, 2003., www.hgk.hr
- Strategija i akcijski plan obrazovanja odraslih, 2004., Povjerenstvo za obrazovanje odraslih Vlade Republike Hrvatske, www.mzos.hr
- Strategija razvijanja Republike Hrvatske, Hrvatska u 21. stoljeću, Projektni zadatak Odgoj i obrazovanje, Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju, voditelj projektnog zadatka prof.dr.sc. Nikola Pastuović, Zagreb, 2001.
- Žakon o udrugama (NN 88/01), www.nn.hr

Sijao sam faceliju

BRANIMIR ŠOŠIĆ*

Svima je poznato da poslije bagrema i amorfne (bagremca) često nastupa bespašno razdoblje, koje traje do suncokreta. Dosta pčelara u takvim prilikama posegne za šećerom. Svjedoci smo da svake godine suncokret sve slabije medi, s iznimkom prošle godine, ali i slabe kondicije pčelinjih zajednica zbog nedostatka ne samo nektara, nego i peluda tijekom lipnja. Ovo je problem, ali i izazov, jer nije neriješiv. Svako od nas mogao se uvjeriti da su jake zajednice bile u stanju skupiti dovoljno nektara za sebe, ali i višak za nas. Facelija nudi odgovor na problem lipanjske bespaše, kao i odgovarajuće pripreme zajednica za sve lošije pašne uvjete u srpnju. Eksperimentirajući s facelijom posljednjih godina, zaključio sam da veliko medenje o kojem se piše u literaturi (do 1.000 kg po hektaru) nije lako postići. Međutim, facelija donosi

drugu vrstu prednosti, koja se očituje u pripremi zajednica za sljedeću pašu, a u to se mora svatko sam uvjeriti, pa tek onda može faceliju prihvati kao isplativu. Ako želimo posijati ovu kulturu, zemljište treba odlično pripremiti, što znači da se mora primjeniti potpuna agrotehnika, a to je veoma skupo. Troškovi na koje svakako treba računati jesu:

- zakup zemlje, 70€ po jutru
- oranje, 35€ po jutru
- priprema za sjetvu (tanjuranje), 10€ po jutru
- NPK gnojivo, 20€/100 kg (200 kg po jutru)
- rasipanje gnojiva, 5€ po jutru
- inkorporacija koja podrazumijeva prskanje preparata protiv korova i njegovo zatrpanj u zemlju – prskanje, 5€ po jutru, preparat Treflan ili Župilan oko 15€/1 i priprema za sjetvu 10€ po jutru
- sjeme, 6 kg po jutru (1 kg po hektaru), a 1 kg stoji 300 dinara u BiH (oko 70 kn p.a.)
- sjetva 10€ po jutru;
- valjanje (ako je suša), 10€ po jutru
- prskanje Afanolom (oko 1,5 l po hektaru), 20€ po jutru (prskanje 5€ te preparat 15€)
- skidanje sjemena kombajnom za djetelinu, 35€ po jutru

- ovome treba dodati troškove prijevoza.

Osim idealno obrađenog i pognojenog zemljišta, facelija zahitjava i vlagu. To znači da se mora posijati na vrijeme, dok vlage u zemljištu ima dovoljno, najbolje do 15. ožujka. Na ovaj smo način riješili problem korova jer facelija kreće rano, pravi gust sklop i zaustavlja razvoj drugih biljaka. Tako izbjegavamo prskanje herbicidima i valjanje poslije sjetve.

Kad smo konačno obavili sve kako treba, ostaje nam da gledamo u nebo i nadamo se da će pasti kiša, jer inače naš trud može propasti. To se meni i dogodilo. Zbog suše tijekom zime i proljeća, i zbog snažne košave koja je izvukla i ono malo vlage preostale od snijega, sjeme je nicalo neravnomjerno. U proljeće nije bilo dovoljno vlage za optimalan razvoj biljaka, pa su one, osjetivši da neće uspjeti završiti vegetaciju, započele intenzivno cvjetati ranije nego inače.

Razdoblje od sjetve do cvjetanja ovisno o uvjetima traje od 45 dana, ako se sije u drugoj polovici travnja, do nekoliko mjeseci, ako se sije u rano proljeće (ožujak), što je mnogo bolje, jer se biljke dobro ukorijene.

Prvi pčelinjak je na pašu stigao 2. lipnja izravno s bagremove paše, ali i to je bilo kasno. Po la sata nakon otvaranja leta, gotovo na svakom cvijetu facelije bila je po jedna pčela, tako da su dvije parcele s oko 3,5 hektara postale slične golemim okvirima pokrivenim pčelama.

Nakon dva dana, kada je stigao i drugi pčelinjak, bilo je 300 grama unosa. Pčelinjaci iz kojih je izvađen veliki dio meda i po jedan roj (2-3 okvira legla s pčelama), započinju brz razvoj i potrošnja

Sjeme facelije (Foto: www.bf.vni-lj.si)

Mlada stabljika facelije
(Foto: www.pcelarstvo.com)

hrane raste nevjerojatnom brzinom, tako da vaga bilježi očit unos peluda i nektara. Međutim, samo poslije nekoliko dana, pala je spasonosna topla ljetna kiša i 36 l/m² natapa i faceliju i okolne biljke. Prinosi konačno počinju rasti, ukupno na 15 kg do 15. lipnja. Za sve to vrijeme u zajednicama se presađuje na mlijec! Sljedećih dana unos je ovako raspoređen: 16. lipnja -1,4 kg, 17. lipnja -0,6 kg, 18. lipnja -0,7 kg, 19. lipnja -0,6 kg, 20. lipnja -0,5 kg, 21. lipnja -0,4 kg.

Unos na vagi, međutim, ne odražava pravo stanje jer pčele sve vrijeme unose nevjerojatne količine peluda, slično kao na bagremcu. Ipak, 22. lipnja pojavljuju se žućkaste pčele i sunokret počinje mediti. Prinos je 600 grama, a već sljedeći dan 2,2 kg. Facelija i dalje daje nesumnjivo velike količine peluda, ali iscrpljena dugotrajnom sušom i samo jednom osvježena, ipak persists i polako prestaje cvjetati krajem mjeseca. Rezultat je oko 20 kg unosa na vagi i zajednice s golemom količinom legla koja ulaze u rojibeni nagon.

Pčelinjak dočekuje sunokret u punoj snazi i na zajednice do-

dajem po 3 do 4 polunastavka, osnove kojih će poslije biti izvučene i napunjene, ali opet ne samo suncokretom, nego ponovo i nektarom korovskih biljaka.

Dan prije nego što skinuti sjeme pala je druga jaka kiša, zapravo je to bio pljusak sa 27 l/m² početkom srpnja, koji je unišio prezrele biljke facelije i otresao dio sjemena. Nakon toga, od jakog sunca koje se pojавilo sljedeća dva dana biljke postaju prezrele i ispada najveći dio sjemena, a kada je kombajn napokon mogao ući u njivu, rezultat je bio poražavajući: samo oko 50 kg sjemena po jutru, umjesto uobičajenih 200 do 400 kg.

Nakon završetka paše krajem lipnja dogodilo se ono zbog čega sve što boli, zarasta i nestaje. Košnice koje su tada bile na 6-8 polunastavaka, odnosno 4-5 LR nastavaka punih meda, i dalje su punе i prepune pčela. Usporedbe radi, pčelinjak koji sam dovezao od kuće i koji nije bio na faceliji, nije imao više od 1,5 do 2 nastavka pčela i isto toliko i meda, a pčela odgajana na faceliji ni najmanje umorna ili istrošena, i dalje je bila na prepunim zbjegištima.

Zaključak je jasan! Pelud facelije nesumnjivo je zaslužan za ovako dugotrajan život pčela, kao i za njihovo cijelokupno stanje. Također, jače zajednice su skupile i do 20 kg meda prije početka glavne lipanske paše, a one srednje su potpuno dostigle snagu jakih. Poneke su čak i iznenadile iznimnim, posve nečekivanim prinosom u lipnju.

Važno je znati i sljedeće: Sorta "Julija" nešto je bujnija, daje veći prinos sjemena, pa se realno može očekivati i da je medonosnija. Zbog loših uvjeta, ja sam dobio 600 kg meda po hektaru. Na njivi facelije od 5 hektara bio je stacioniran pčelinjak sa 150 zajednica. Prethodnih godina, kada sam

slijao sortu "Angeliku", imao sam slične prinose meda po košnici. Prema podacima stranih sjemenarskih tvrtki, razlike u nektarnosti različitih sorti nisu izražene.

Facelija je leguminozna biljka i na njezinom se korijenu razvijaju bakterije fiksatori dušika, sposobne vezati elementarni dušik iz zraka. Korijen facelije prodire do 70 cm u dubinu, u gustom sklopu, popravljajući strukturu zemljišta i nakon završene vegetacije taj korijen trune te ostavlja znatne količine organske tvari i vezanog dušika u zemljištu. Ako se facelija zaore u fazi precvjetavanja, obogaćivanje zemlje hranjivim tvarima isto je kao da smo na hektar zemljišta raspodijelili 25 tona stajnjaka. Facelija nema poznatih parazita ni bolesti, a njezin korijen veoma toksično djeluje na nematode koji su prenosnici virusa. Zato je ova kultura nesumnjivo značajna za poljoprivrednike, jer se zemljište popravlja, obogaćuje i odmara, kao i za državu, koja međutim, ovu biljku nije uvrstila ni u sjemensku listu, pa se ona ne može službeno uvoziti i prodavati na tržištu. Facelija se lako mehanički uklanja u sljedećoj godini, te kao korov nimalo ne šteti drugim kulturnama. Također se može sijati više godina u monokulturi.

Med od facelije naročito je aromatičan (i miris i okus!) i cijenjen je na tržištu. Svijetložute je boje sa zelenom nijansom, brzo kristalizira i dobije bijelu boju, kristali su sitni. Pomiješan s drugim vrstama meda zadržava svoju aromu kao dominantnu, pa se veoma dobro kombiniraje sa suncokretom.

Ako bi ova biljka zauzela zasluženo mjesto na sjemenskoj listi, kao i u plodoredu svjetve većih poljoprivrednih zemljišta, stvorilo bi se tržiste i uvjeti za izvoz sjemena i tada bi zaradili svi. I vlasnici zemlje, i pčelari, i država.

Prepristupni fondovi Europske unije

MAJA DRAŽIĆ*

Stjecanje statusa kandidata za buduću zemlju pristupnicu u EU početak je razdoblja tijekom kojeg je moguće koristiti prepristupne fondove EU-a kao finansijsku pomoć za provedbu potrebnih reformi. Najznačajniji finansijsko-tehnički programi pomoći zemljama kandidatkinjama bili su PHARE, ISPA i SAPARD. Prvi od njih kao glavno sredstvo prepristupne pomoći za zemlje kandidatkinje pokrenut je još 1989. godine. Za razdoblje od 2000. do 2006. godine predviđeno je 1,56 milijardi € na godinu, a u prve dvije godine njegove dostupnosti za Hrvatsku (2005.-2006.) osigurano je 160 milijuna €. Sredstva PHARE usmjerena su na dva prioritetna područja: izgradnja institucija potrebnih u procesu pridruživanja EU-u, te financiranje investicija vezanih za primjenu EU propisa. ISPA program je namijenjen prilagodivanju standardima u prometu i zaštiti okoliša. Za Republiku Hrvatsku je u razdoblju 2005. – 2006. predviđeno 60 milijuna €.

SAPARD je poseban program EU-a kojemu je svrha pripremi-

Zastave članica EU

ti zemlje kandidatkinje za sudjelovanje u Zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP) i na zajedničkom tržištu, a prije svega je namijenjen rješavanju strukturnih problema u poljoprivredu i ruralnom razvitu, kao i primjeni propisa EU-a u tim zemljama. Ovim programom države kandidatkinje imaju se pravo koristiti do priključenja EU-u, a od 2002. godine ukupno raspoloživa sredstva za 10 zemalja pristupnica iznosila su 520 milijuna € na godinu. Gotovo 40 posto tog iznosa osigurano je za zemlje koje još nisu postale članice: za Rumunjsku i Bugarsku. Hrvatskoj je osigurano 25 milijuna €, koje će moći koristiti samo 2006., nakon čega će unutar novoosnovanog fonda (IPA) biti nastavljen vrlo sličan model, koji je zapravo i osnova za korištenje strukturnih fondova unutar EU-a za članice u razdoblju od 2007. - 2013. godine. Pri utvrđivanju nacionalnih prioriteta u sklopu SAPARD programa svaka je od zemalja mogla izabrati između 15 ponuđenih prioriteta one koji zahtjevaju sredstva kako bi se investici-

jom dostigao standard jednak sličnim proizvodnjama u EU-u.

U Hrvatskoj su, zbog vrlo kratkog vremena za realizaciju, odabранa tri prioriteta:

1. Prioritet:

Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva

Područje: Mlijeko i mlječni proizvodi, meso i prerada mesa, voće i povrće, žitarice

Cilj: Poboljšati kvalitetu proizvoda; smanjiti troškove, poboljšati učinkovitost i konkurentnost proizvodnje; poboljšati higijenske uvjete i uvjete života životinja; usklajivanje s fitosanitarnim uvjetima EU-a; modernizacija proizvodne prakse; kontrola onečišćenja okoliša.

2. Prioritet:

Prerada i trženje poljoprivrednim, šumskim i ribarskim proizvodima

Područje: Mlijeko i mlječni proizvodi, meso i prerada mesa, voće i povrće, ribarstvo, neprehrambeni proizvodi

Cilj: Poboljšati i racionalizirati proces prerade; potaknuti usvajanje tehnologija za nove

proizvode i pakiranje; prilagoditi proizvodne prostore EU standardima higijene i kvalitete hrane; poboljšati kapaciteta sklađenja; poboljšati prezentacije i pripremu proizvoda.

3. Prioritet:

Razvoj i poboljšanje ruralne infrastrukture

Cilj: Poboljšati opskrbu vodom; prometna povezanost; tematske staze.

U praksi se pokazalo da se najveće poteškoće u primjeni SAPARD programa odnose na dobivanje akreditacije za Agenciju za plaćanja. Naime, budući da je upravljanje ovim projektima u cijelosti ostavljeno nacionalnim vladama, temeljni se uvjet odnosio na uspostavu

Agencije sličnu onima kakve djeluju u zemljama članicama. Iako su razmjerno brzo postignuti dogovori o nacionalnim programima koji će se financirati iz sredstava SAPARD programa, proces akreditacije tekao je sporo (od 18 do 36 mjeseci). Očekuje se da će Agencija za plaćanja u trenutku hrvatskog ulaska u EU imati najmanje 250-300 zaposlenih, za koje će se, osim materijalno-tehničkih uvjeta, morati osigurati i dodatna izobrazba u skladu sa zahtjevima EU-a.

SAPARD program predviđa da dio investicija mora osigurati i sam poljoprivredni proizvođač. Međutim, u mnogim zemljama pristupnicama banke nisu spremne investirati u poljoprivredni sektor. Stoga su znatna finan-

cija sredstava završila kod velikih proizvođača. Ukupan broj odobrenih projekata u prvoj godini primjene kretao se od samo 52 projekta u Sloveniji do 3.420 u Poljskoj, gdje je i ukupan broj farmi veći nego u svim ostalim zemljama novim članicama zajedno.

Literatura:

2005 budget: additional proposals for pre-accession aid to Croatia, support to the Turkish-Cypriot community, and the Northern Ireland Peace Process. Bruxelles, 12 October 2004. (IP/04/1204)

Božić, M., Kovačević, D. (2005) Članstvo u EU: Povijesni izazov za hrvatsku poljoprivredu. Zbornik radova. XL znanstveni skup hrvatskih agronomova s međunarodnim sudjelovanjem. 15. - 18. veljače 2005. Opatija.

Council decision on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Croatia. 13 September 2004. (OJL 2004/648/EC)

Održani tradicionalni susreti pčelara u Hlebinama

U organizaciji Udruge pčelara "Lipa" iz Koprivnice i suorganizatora Hrvatskog pčelarskog saveza, općine Hlebine, Osnovne škole Hlebine i Župe sv. Katarine 11. prosinca u Hlebinama održani su tradicionalni 9. Hlebinski susreti pčelara. Skup je organiziran u povodu Dana sv. Ambrožija - zaštitnika pčelara, a u Hlebine su i ove godine došli svi koji nešto znače u pčelarstvu sjeverne i sjeverozapadne Hrvatske – od proizvođača meda do proizvođača opreme.

Skup je počeo otvorenjem pčelarske izložbe, koja je i ove godine bila vrlo posjećena, a gosti su mogli razgledati pčelinje proizvode i prerađevine, ali

Sveta misa u Hlebinama (Foto: V. Lesjak)

i najnovije uređaje dostupne pčelarima na tržištu. Program je nastavljen procesijom s pčelarskim zastavama i znamenjima do crkve sv. Katarine, gdje je svetu misu predvodio velečasni Mario Šafar iz hlebinske Župe sv. Katarine. Organizatori nisu

zaboravili nedavno preminulog, jednog od najpoznatijih hrvatskih pčelara, Zvonka Vrbana iz Koprivničkog Ivanca, kojemu je posebno izaslanstvo sudionika Hlebinskih susreta položilo vjenac na grob.

Nakon mise pčelari su se okupili u mjesnom domu, gdje je u organizaciji Udruge pčelara "Lipa", a u suradnji sa stručnim službama Koprivničko-križevačke županije održan i okrugli stol o sređivanju tržišta i interesnom povezivanju pčelara kroz međuregiju i međudržavnu suradnju. Među ostalim, govorilo se o osnutku pčelarske grupacije, zapravo mrežne udruge gospodarstvenika, kojoj je namjera razviti lokalnu i regionalnu sredinu, te povećati proizvodnju i usluge, u sklopu koje bi se proizveo med regionalnog obilježja i zaštitio za domaće i strano tržište.

Nakon službenog djela susreta, pčelari su mogli pogledati umjetničke izloške u Galeriji "Josip

Procesija sa zastavama (Foto: V. Marinković)

Delicije s domjenka "Med u kulinarstvu" (Foto: V. Lesjak)

Generalić" te razgledati Galeriju "Hlebine".

Pčelarski susreti završili su zajedničkim ručkom uz pjevački sastav Nova nada. Bila je to prigoda da se i ove godine pčelari druže, razmjenjuju iskustva, i naravno da obećaju: "Vidimo se i iduće godine u Hlebinama!".

Boris Tomšić

Prirodoslovno-matematičkog fakulteta izabrala je temu o kojoj bi se moglo govoriti satima - Protutumorski učinci pčelinjih proizvoda. Predavanje pod naslovom Primjena pčelinjeg otrova u liječenju multiple skleroze, dr. vet. med. Zlatka Tomljanovića, pokazalo je koliko, samo trenutno bolan, pčelinji ubod može biti koristan u liječenju tako teške bolesti kao što je multipla skleroza.

Vedran Lesjak

Dani meda u Zagrebu

Ured za poljoprivredu i šumarstvo Grada Zagreba organizirao je, od 1. do 4. prosinca Dane meda. Na svečanom otvorenju u hotelu Westin održan je okrugli stol pod nazivom Zdravlje iz košnice. Nakon uvodnog govora organizatora, nazočni su mogli čuti nekoliko predavanja. Prvo je održao prof. dr. sc. Milan Glavaš sa Šumarskog fakulteta, a odnosilo se na pitomi kesten i bagrem. Docentica Nada Oršolić sa zagrebačkog

U restoranu Allegro hotela Westin, nakon predavanja na svečanom domjenku «Med u kulinarstvu» mnogobrojni gosti imali su prigodu kušati poslastice spravljene s dodatkom meda i peluda, rezultat zlatnih ruku vrhunskog majstora kuhinje Branka Čukelja i njegova osoblja.

U vrijeme Dana meda na Trgu Ante Starčevića postavljena je prodajna izložba meda. Petnaestak izlagača ponudilo je građanima Zagreba razne vrste meda, pripravaka od meda i ostalih pčelinjih proizvoda. Gužva među štandovima izlagača potvrđuje sve veće zanimanje potrošača za pčelinje proizvode.

Treba iskreno pohvaliti takve skupove, koji se organiziraju dijelom Lijepo Naše. Državna i lokalna uprava, pčelarska društva te pčelari prepoznali su to kao jedini put da se pčelarstvo predstavi kao grana poljoprivrede koja neprocjenjivo pridonosi općem dobru.

Predavači (s desna na lijevo): Prof. dr sc. Milan Glavaš, doc. dr. sc. Nada Oršolić, Zlatko Tomljanović, dr. vet. med., dr. sc. Tomislav Majić (Foto: M. Farkaš)

65 godina Pčelarskog društva Varaždin

Pčelarsko društvo Varaždin obilježilo je 65-godišnjicu formiranja i rada. Svečanost je održana 3. prosinca 2005. uz prisustvo pčelara i mnogobrojnih gostiju, a istovremeno je organizirana i tradicionalna izložba proizvoda i opreme za pčelarstvo.

Na 65-godišnji rad društva se osvrnuo predsjednik Augustin Benko. Osnivanje Pčelarskog društva Varaždin bila logična posljedica razvoja pčelarstva ovog kraja, koje ima višestoljetnu tradiciju, rekao je gospodin Benko. Naime, i pisani dokumenti, o parnicama oko pčela i pčelinjaka, daju mnoštvo dokaza da se u ovom kraju napredno pčelarilo još u 16. stoljeću, a vjerojatno i ranije. Među najstarije dokumente iz pčelarstva spada i odredba Hrvatskog Sabora iz 1626. godine, prema kojoj se med mogao izvoziti samo iz Varaždina, Samobora i Krapine gdje su bila uređena posebna skladišta. Godine 1770. Kraljevsko vijeće imenovalo je Antuna Grubera iz Varaždina za prvog učitelja pčelarstva u Hrvatskoj, a tih i ranijih godina pojedini pčelari u okolini Varaždina imali su već i po par stotina košnica s pčelama.

Dana 18. veljače 1940. godine 35 naprednih pčelara iz Varaždina i okolice osnovalo je Hrvatsko pčelarsko društvo Varaždin. Za prvog predsjednika izabran je Rudolf Vener, a za tajnika Josip Presečki. Društvo djeluje sve do danas, s većim ili manjim uspjesima, ali uvijek sa željom da doprinese očuvanju

Gradonačelnik Varaždina dr. Ivan Čehok dodjeljuje Plaketu Augustinu Benku, predsjedniku Pčelarskog društva Varaždin.

pčele i pčelarstva kao bitnog segmenta eko-sustava.

Benko je također istaknuo da je Pčelarsko društvo Varaždin ponosno na činjenicu da su u njegovim redovima bili i šire poznati napredni pčelari, pčelarski pisci, akademici. Pored ostalih, akademik Ivo Tomašec čiju smo 100-godišnjicu rođenja obilježili 2004. godine, glavni je osnivač Hrvatskog pčelarskog saveza. Nemjerljiv doprinos pčelarskoj teoriji i praksi dali su Josip Belčić i Pavao Witmann, a svi su određeno vrijeme djelovali u varaždinskom pčelarskom društvu, među varaždinskim pčelarima.

Danas u Varaždinskoj županiji djeluju dva pčelarska društva – Varaždin i Ludbreg. Pčelarsko društvo Varaždin momentalno ima blizu 150 članova u čijem je posjedu oko 5500 pčelinjih zajednica. Društvo stalno unosi u svoj rad nove sadržaje, čime zadovoljava potrebe svojih članova.

U drugom dijelu svečanosti uručene su diplome prvim polaznicima pčelarske škole Varaždin, koju je uspješno završilo više od 90 polaznika.

U povodu 65-obljetnice Pčelarsko društvo Varaždin dobitnik je plakete grada Varaždina. Ovo visoko priznanje predsjedniku Augustinu Benku uručio je gradonačelnik Varaždina dr. Ivan Čehok.

S. Labaš

Odgovor čitatelja na članak «Tržište medom u Republici Hrvatskoj»

Uvodni, nepotpisani članak u Hrvatskoj pčeli broj 10/05, «Tržište medom u Republici Hrvatskoj», trebao je upozoriti da i naš Savez nešto pridonosi na tom području, vjerojatno potaknut zabrinjavajućim zaključcima u članku gospodina Križa «Umire li hrvatsko pčelarstvo». Svi čimbenici istaknuti u tom članku djelomice su odgovorni za umjetno stvorenu dampinšku cijenu našeg meda. S njihovim dopuštenjem uvezene su velike količine kineskog, argentinskog, australskog, madarskog i tko zna čijeg još jeftinog meda upitne kvalitete. To se je dogodilo na početku vrcanja hrvatskog meda, pa se već u lipnju znalo da će se cijena znatno smanjiti. Dalje je rečeno

da otkup meda počinje tek u rujnu i sva ta »politika« određena je navodno s jednog mjeseta, pozicioniranog na vrhu vlasti. To nije ni u jednom obliku prihvaćena i proglašena svim državnim dokumentima tržišna privreda, nego odvratan zadah kartela, dogovor trgovaca radi postizanja veće dobiti. Sramota! Možda naše zakonodavstvo ne poznaje tu normu, pa i takve radnje mogu proći nekažnjeno. Možda u članku gospode Cukor »Pčelarenje u Kanadi« ima simbole koje bi se mogla primijeniti na naše krizno stanje. Poruka bi mogla glasiti: Vidite, što se bunite na postojeće stanje, u Kanadi - sređenoj i bogatoj državi ima situacija gorih nego kod vas. Mogućnost manipuliranja (u ovom slučaju vješto varanje) hrvatskim pčelarima veoma je zahvalno jer nisu udruženi ni u jednu interesnu organizaciju. Oni nisu ni međusobno stručno povezani. Od postojećih, prema statistici navodno 5 do 6

tisuća pčelara u Republici Hrvatskoj tek je nešto više od dvije tisuće učlanjeno u Hrvatski pčelarski savez (op. ured. HPS ima oko 3.000 članova). Pred nama je osnutak Poljoprivredne komore koja bi trebala odigrati korisnu ulogu u povezivanju i za tržišno privredovanje i gospodarenje. Što se tiče cijene meda za dulje vremensko razdoblje, upućeni u taj posao ističu da cijenu meda treba vezati za cijenu šećera, i to dvije do tri kile šećera za jednu kilu meda. Pčelari bi mogli veoma brzo solidno poslovati ako bi se htjeli interesno povezati u zadruge i punionice meda. Ta ideja zvuči idealno, a koliko može biti ostvareno, ovisi o našoj duhovnoj i materijalnoj sposobnosti da raskinemo s našom »svetom« izoliranosti, našom sklonosti usamljenog pojedinca. Čini se da nam ništa nije koristila poučna priča o sedam prutova.

Ivo Starčević, dr. vet. med.

Drugi Pčelarski sajam

Sama ideja organiziranja ovog događaja potekla je iz razgovora sa članovima pčelarskih udruga koje izlažu na jesenskom i proljetnom sajmu u Gudovcu.

Saznajem da na prostoru RH ne postoji niti jedan specijalizirani sajam za jednu važnu granu poljoprivrede kao što je pčelarstvo, Bjelovarski sajam i koordinacija udruga pčelara Bjelovarsko bilogorske županije na čelu sa pčelarskom udrugom "Bilogora Bjelovar", te uz podršku grada Bjelovara i Bjelovarsko bilogorske županije krenuli su u realizaciju ovog projekta.

Pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede, šu-

marstva i vodnog gospodarstva te uz veliku podršku Hrvatskog pčelarskog saveza, Hrvatskog stočarskog centra, Hrvatske gospodarske komore, Obrtničke komore Bjelovarsko bilogorske županije organizirali su prvi pčelarski sajam, koji je pored prodajnog dijela na kojem je prodavalo i izlagalo pedesetak izlagača na ukupno 1200 metara (kvadratnih) izložbenog prostora iz naše zemlje i inozemstva sa pčelarskim prozvodima i pčelarskom opremom, bio i edukativnog karaktera. Na sajmu je u velikoj aukcijskoj dvorani bio održano 18 predavanja koja su održali 20 renomiranih stručnjaka iz oblasti pčelarstva iz 9 zemalja (Republika Hrvatska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Češka, Srbija i Crna Gora, Mađarska, Austrija, Njemačka i SAD).

Odaziv pčelara bio je velik tako da ni najveći optimisti nisu očekivali 3000 pčelara u dva dana prvog pčelarskog sajma.

Drugi pčelarski sajam održati će se 4. i 5. veljače, kao i prvi pčelarski sajam i ovaj sajam će imati edukativni, prodajni i izložbeni karakter. Svoja pokroviteljstva potvrdila su Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, suorganizatori drugog pčelarskog sajma su Hrvatski pčelarski savez i Hrvatski stočarski centar. Samu pripremu drugog pčelarskog sajma izvršiti će Bjelovarski sajam Bjelovar i savez pčelara Bjelovarsko bilogorske županije.

Vladimir Maturanec

Foto: N. Kezić

2 Pčelarski sajam – Program savjetovanja

4. i 5. veljače 2006.

Sajamski prostor Gudovac

SUBOTA 4. veljače 2006.

- 09:30** Otvaranje sajma za posjetitelje pčelarske opreme i pčelarskih potrepština
Prigodni pozdravi organizatora, domaćina i gostiju
- 10:00** Predavanja
120 godina rođenja nobelovca Karla Von Frisha
Zlatko Tomljanović, dr. vet. med. i profesionalni pčelar
- Dvomatično pčelarenje
Ivan Vener – pčelar, Kupinovo
- Tehnološko biološke metode suzbijanja bolesti pčelinjeg legla
Mr. Pčelarstva Naum Bandžov
- Hrvatske šume i pčelarstvo – Put do eko markice
Mr. sc Jadranka Roša dipl. ing. šumarstva
- 14:00** Predavanja
Europska unija i sigurnost hrane – Zakonodavstvo
Mr. sc. Nevenka Gašparac dr. vet. med.
- Pčelar unutar zakona o hrani
Zlatko Tomljanović dr. vet. med.
Nikola Čar dr. vet. md

Med – proizvod zdravlja i dobrog raspoloženja
(obogaćivanje meda dodacima)
Boris Bučar dipl. ing. prehrambene tehnologije

Nedjelja 5. veljače 2006.

- 10:00** Predavanja
Europska Unija – Hrvatsko pčelarstvo
Dr. sc. Maja Dražić
Doc. dr. sc. Dragan Bubalo
- Regionalna zaštita i prepoznatljivost pčelinjih proizvoda
Prof. dr. sc. Nikola Kezić
Doc. dr. sc. Dragan Bubalo
- Put pčelara u bolji sistem košnice – zašto i kako?
Pavel Zdešar – pčelar, Slovenija
- 14:00** Predavanja
Naredba o mjerama zaštite pčela od zaraznihi i nametničkih bolesti u 2006. godini
Mr. Josip Crnjac dr. vet. med.
Frano Vučer dr. vet. med.
- Okrugli stol – Put do potrošača pčelinjih proizvoda u EU i RH

Obavijesti na: Bjelovarski Sajam

Tel. 043/237-321
Fax. 043/237-322

E-mail: bj.sajam.marketing@hi.htnet.hr.

Pčelarska udruga Bilogora Bjelovar

Tel./fax. 043/241-010
Mob: 091/7805-130
098/9599-387

PČELARSKE UDRUGE VUKOVARSKO – SRIJEMSKE ŽUPANIJE

Hrvatski pčelarski savez; Hrvatska pčelarska akademija; Sveučilište J. J. Štrosmajer, poljoprivredni fakultet iz Osijeka i Vinkovaca; Hrvatski veterinarski institut; Veterinarski zavod iz Vinkovaca;

Zdravstvena i veterinarska škola dr. Andrija Štampar iz Vinkovaca

ORGANIZIRAJU

Pčelarski sajam opreme i pčelinjih proizvoda i stručno znanstveni skup

3. PČELARSKI DANI s međunarodnim sudjelovanjem

OBAVIEST I POZIV NA PRIJAVU REFERATA I OSTVARIVANJE REZERVACIJE PRODAJNOG PROSTORA VINKOVCI

10. 11. i 12. OŽUJKA 2006.

TEME SKUPA: Hrvatsko pčelarstvo u Evropi i oblici interesnog udruživanja; Bolesti i zaštita pčela; Tehnologija proizvodnje pčelinjih proizvoda; Sorte meda (suncokretov i med uljane repice); Medonosno bilje, učinci opravšivanja posebno u voćarstvu; Ekonomika u pčelarstvu; Zdravstveni aspekti pčelarstva; Pčelarenje AŽ, LR i drugim košnicama; Pravna regulativa u pčelarstvu

PRIJAVA REFERATA

Referati se mogu prijaviti na adresu:
Udruga pčelara "Nektar" Vinkovci, Drago Josipović, J. S. Reljkovića 17, 32281 Ivankovo, tel. 00385 32 377 283

e-mail adresu:
drago.josipovic@vk.t-com.hr

Prijava referata treba sadržavati naslov, autore i sažetak do 250 riječi, te kontakt adresu. Autori referata mogu sažetak poslati i na engleskom jeziku.

ROK ZA PREDAJU SAŽETAKA JE 30. SIJEĆNJA 2006. GODINE, A UZ DOGOVOR S ORGANIZATOROM MOGUĆE JE I DIREKTNO SLANJE REFERATA BEZ SAŽETAKA.

Obavijest o prihvaćanju referata s uputom za izradu rada organizator će poslati na priloženu kontakt adresu do 5. veljače 2006. g.

Prihvaćeni radovi biti će recenzirani i tiskani u zborniku radova koji će biti na raspolaganju sudionicima na početku rada skupa po cijeni od 30 kuna u vidu ulaznice.

Radovi pristigli nakon 10. veljače 2006. g. najvjerojatnije neće biti tiskani u zborniku radova. Prijavu i rezervacije izložbenog prostora izvršiti putem kontakt adrese pismeno, te provjeriti telefonski.

Uz pravovremenu prijavu moguć je organiziran posjet povijesnim znamenitostima Vukovara i Iloka.

OKVIRNI PROGRAM:

Petak 10. ožujka 2006. g.

Poslijepodne: Referati na temu mogućnosti razvoja pčelarstva u županiji Vukovarsko-srijemskoj.

Sabota 11. ožujka 2006. g.

Prijepodne: Otvaranje manifestacije, uvodni referat, izlaganje po temama.

Poslijepodne: Izlaganje po temama i okrugli stol.

Nedjelja 12. ožujka 2006. g.

Prijepodne: Izlaganje po temama, poslovno tehničko predstavljanje, okrugli stol.

Poslijepodne: Stručni program, zaključci, završetak skupa.

Navečer: Završna večera uz prigodni program.

Na sajmu mogu izlagati i prodavati svoje proizvode bez plaćanja naknade za zauzeti prostor: pčelari sve vrste svojih proizvoda; proizvođači lijekova i drugih pripravaka za pčele; proizvođači i trgovci pčelarskom opremom te autori pčelarske literature.

Pčelari u akciji

Pčelari Pčelarskog društva "Propolis" iz Zagreba u suradnji sa Srednjom poljoprivrednom školom posjetili su Umirovljenički dom "Dubrava". U jutarnjim satima 21. prosinca razveselili su stanare doma.

Dom su posjetili Slavko Ivković, predsjednik Pčelarskog društva "Propolis" i profesorica Jasna Huber sa nekoliko učenika Srednje poljoprivredne škole.

Poneseni duhom najvećeg katoličkog blagdana Božića, poklonili su štićenicima doma više desetaka kilograma meda.

U veselom raspoloženju nije se nikoga zaboravilo. U suradnji sa osobljem Doma učenici Srednje poljoprivredne škole uručili su med svakom od stanara. Ravnatelj doma se u ime stanara i osoblja ljubazno zahvalio.

Vedran Lesjak

Darivanje meda (Foto V. Lesjak)

Štićenice Umirovljeničkog doma "Dubrava" (Foto V. Lesjak)

WEB STRANICE KOJE VRIJEDI POSJEĆIVATI

Web stranice Obiteljskog pčelarstva Radošević smještenog u mjestu Bednji, u Varaždinskoj županiji unutar parka šuma Trakošćan, pogodne su za pčelare koji će tek početi pčelariti ili to čine već neko vrijeme. Na njima ćete naći većinu podataka vezanih uz tehnologiju pčelarenja - od izbora košnice do vr-

anja. Između ostalog naći ćete sve o biologiji pčele, opršavanju, uzgoju matica, te pčelinjim bolestima, radovima po mjesecima, apiterapiji a i brojne druge korisne informacije. Svakako bi stranice Obiteljskog pčelarstva Radošević preporučio i iskusnim pčelarima koje će zanimati podaci vezani uz pristup Europ-

skoj uniji, zakoni EU o medu i pčelarstvu te subvencije u EU.

Na web stranicama <http://www.pcelarstvo-radošević.hr/index.htm> svatko će naći ponešto za sebe i zato bi svima preporučio da ih posjete.

Vedran Lesjak

OD KOŠNICE DO STOLA

Medna rolada

(za 4 osobe)

4 žlice meda

10 dag šećera

5 jaja

7 žlica brašna

1 prašak za pecivo

1 žličica mljevenog cimeta

1 vanilin šećer

5 žlica mljevenih oraha

šećer u prahu za

posipavanje

Nadjev:

1 puding od vanilije

4 žlice šećera

5 dl mlijeka

25 dag margarina

Žumanjke, šećer i vanilin šećer
miješajte toliko dugo dok ne

dobijete gustu, svjetlu i pjenastu smjesu, dodajte med, orahe i cimet i lagano sjedinite, a zatim, izmjenično, čvrsti snijeg od bjelanjaka i brašno, pomiješano s praškom za pecivo. Sve izmješajte u jednoličnu smjesu, pa ulijte u lim, pretchodno premazan margarinom i posut brašnom. Odmah stavite u zagrijanu pećnicu i pecite na srednjoj vatri oko 20 minuta. Pešen biskvit odmah izvadite iz lima na šisti ubrus i cijelu povrćinu premažite nadjevom, pažljivo uvijte u roladu i obilno posipajte šećerom u prahu.

Nadjev: Skuhajte puding od vanilije i potpuno ga ohladite. Zato vrijeme pjenasto umu-

tite margarin te dodavanjem hladnog pudinga, izmješajte u glatku smjesu.

Kuhano vino s medom

(za 4 osobe)

4 velike žlice meda

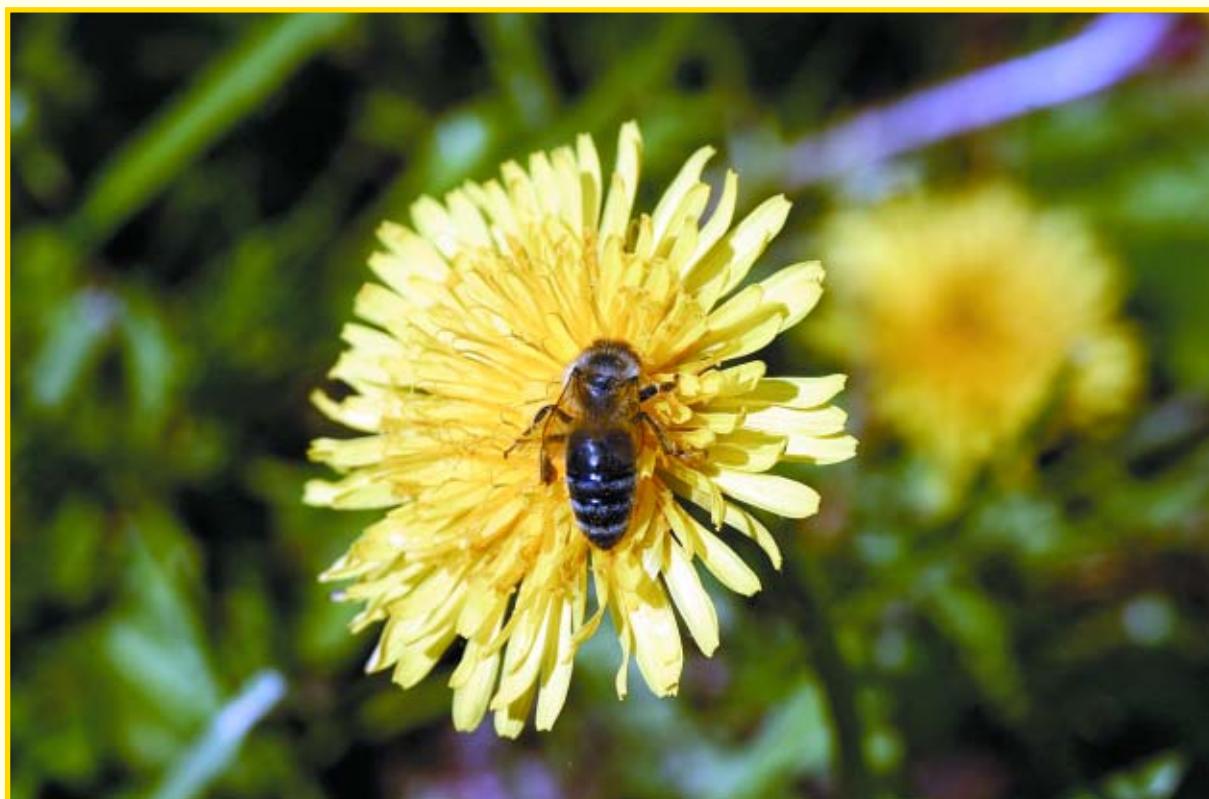
8 dl bijelog vina

4 klinšića

mala korica cimeta

1/4 kore limuna

Vino i začine stavite u odgovarajući posudu i stavite na vatru. Kada zavri, maknite s vatre, izvadite začine i dodajte med. Miješajte dok se med posve ne otopi. Prelijte u šalice i poslužite dok je toplo.

OGLASI

ČLANARINA SAVEZU I PRETPLATA NA HRVATSKU PČELU ZA 2006. GODINU

Članarinu Savezu pčelari plaćaju isključivo preko svojih pčelarskih udruga, a za 2006. godinu članarina iznosi **225,00 kuna**.

Članarinu članovi trebaju uplatiti do konca ožujka 2006., a blagajnike molimo da nam istu što prije doznače na naš **žiro račun 2484008-1100687902** te odmah pošalju i uredni popis s točnim podacima članova koji su izvršili uplatu članarine, te kopiju uplatnice kojom je uplata doznačena.

Pretplatnici plaćaju direktno na Savez pretplatu za časopis koja za 2006. godinu iznosi **320,00 kuna**.

U pozivu na broj upisati svoj pretplatnički broj, te kopiju uplatnice doznačiti Savezu.

Ukoliko želite otkazati članarinu ili pretplatu za 2006. godinu, možete to učiniti pismeno ili na telefon **01 481-9536**, a najkasnije do 20. siječnja 2006.

Administracija Saveza

PRETPLATA NA ČASOPIS HRVATSKU PČELU - INOZEMSTVO ZA 2006. GODINU

Pretplata za inozemstvo iznosi **60 eura za 2006. godinu**.
Uplatu izvršiti odmah.

IBAN HR31 2484 0082 1000 4348 6
SWIT: RZBHHR2X

Administracija Saveza

DEMAND OBJAVE O UVOZU MEDA TVRTKE «VM2» d.o.o.

Poštovani,

U Hrvatskoj pčeli 11/2005., u izvještaju predsjednika Hrvatskog pčelarskog saveza, tvrtka "VM2" d.o.o. navedena je kao jedan od uvoznika meda. Kako se iz tog izvještaja može donijeti pogrešan zaključak o uvezenim količinama pojedinih uvoznika bitno nam je naglasiti:

Tvrtka "VM2" d.o.o. je do danas uvezla 1 (jedan) kg meda i to 13. 05. 2005. kao uzorak.

U želji za što boljom suradnjom u 2006. godini svim pčelarima i našim poslovnim partnerima želimo Sretnu i medenu Novu godinu.

Sa poštovanjem, VM2 d.o.o.

OGLASI

Beemelis

E-2

**OTKUPLJUJEMO
SVE VRSTE MEDA**

**Zagreb, Rudeška 14
Tel.: 01/3886-994
GSM: 091/3886-994
www.vm2.hr**

Prodajem snelgrove daske za dvomatično pčelarenje za LR, DB i fararove košnice i skuplje peluda.

GSM. 091/566-8814

Prodajem TAM 170 4x4, tegljač kompletno ureden i poluprikolica 8 m.

tel. 098/446-574

Prodajem tehnički ispravan TAM 110 T10 s 40 praznih AŽ košnica ili mijenjam za LR košnice.

GSM. 098/394-734

Prodajem liniju za izradu satnih osnova «Riče».

GSM. 091/786-9843

Prodajem autobus TAM 130, 88. godište, preuređen za 66 AŽ-košnica, cijena po dogovoru.

GSM. 098/169-8102

**APIS
PETRINJA**

**PROIZVODNJA OPREME
ZA PČELARSTVO**

Proizvodimo:
košnice LR, AŽ i Farar;
nukleuse; matične rešetke;
razmake; spojke za
nastavljače

**Pogon Čazma
Gornji Draganec 117
Tel./fax 043/776-062**

API-PLAST

Ludbreg, Zagrebačka 16

PROIZVODNJA I OTKUP MEDA
I PČELINJIH PROIZVODA

PROIZVODI ZA PČELARSTVO

PLASTIČNA AMBALAŽA ZA MED:
s poklopima zapremine
20, 25, 250, 500 i 1000 g
poklopci za staklenke raznih boja
boksevi za med u saću

Tel/fax: 042/ 810-902, 810-025
GSM: 098-9579-097

od 1955.
**OTKUPLJUJEMO
KONTINENTALNE VRSTE
MEDA, CVJETNI PRAH I
PROPOLIS,
A PLAĆAMO ODMAH**

**ZAINTERESIRANI SMO ZA
DUGOROČNU SURADNJU!**

Tina Ujevića 7, Velika Gorica
tel. 01/6216-444
mob. 098/351-090

"Dalila" d.o.o.

**PROIZVODNJA
I PRODAJA
PČELARSKE
OPREME**

- LR košnica standard - već od **395,00 + PDV** -
- Nukleus (6 okvira) - već od **150,00 + PDV** -
- Materijal - jelovina/smrekovina/lipa -

M. Gupca 66, 32258 Posavski Podgajci
Tel./fax: (032) 867-362, 861-743
GSM: (098) 1852-191

Članovi Hrvatskog pčelarskog saveza plaćaju članarinu preko pčelarskih udruga. Pretplata za nečlanove iznosi 320,00 kn, a za inozemstvo 60 EURA. Cijena pojedinog broja za tuzemstvo iznosi 30 kuna. Časopis izlazi jedanput mjesečno. Pretplatu prima Hrvatski pčelarski savez, broj žiro računa **2484008-1100687902**. Časopis se tijekom godine ne može otkazati. Rukopisi se ne vraćaju. Naklada 3.000 primjeraka. Tisk "GANDALF"

Drvena vrcaljka iz okolice grada Jastrebarskog, napravljena početkom 20. stoljeća (Foto: V. Lesjak)

Maloprodaja:
Zagreb, Trnjanska 33, tel.: 01/ 61 50 730
Split, Mosečka 52, tel.: 021/ 502 635
Rijeka, Veslarska 8, tel.: 051/ 213 635
Čepin, Kralja Zvonimira 73, tel.: 031/ 382 560

PIP d.o.o.
Bijenik 158, Zagreb
tel.: 01/ 37 38 492
e-mail: pip@pip.hr
www.pip.hr

PIP-BH d.o.o.
Zuhdije Žalića bb
Velika Kladuša, BIH
tel.: +387 37 773 345

Pčelarski potrepštine možete kupiti i u slijedećim prodavanaonicama:

KTC d.o.o.
P-10, Križevci, Markovićeva bb, tel.: 048/ 712 412
P-46, Virovitica, Vukovarska 3, tel.: 033/ 725 222
P-45, Pitomača, Gajeva 28, tel.: 033/ 782 353
P-49, Vrbovec, Zagrebačka 48, tel.: 01/ 2792876

Bure commerce d.o.o.
Poljoapoteka
Fra Lina Pedrišića 4
Biograd n/m
tel.: 023/ 384 435

NABAVOM PČELARSKE OPREME DO BOLJIH UVJETA OTKUPA

medopip
PELUDAL

PROTEINSKI DODATAK HRANI ZA PČELE
DODATAK ZA POGĀCU, SIRUP I KAO
SUHI NADOMJESTAK PELUDA

PROTIV NOZEMOZE
BEZ ŠTETNIH OSTATAKA!

ZA BRŽI RAZVOJ!

Perizin®

za zimsko tretiranje protiv varoe

Cijene su iskazane bez PDV. Popust traje od 19.09. do isteka zaliha. Podaci iz ovog oglasa podložni su izmjenama bez prethodne najave. Ne odgovaramo za tipografske greške.

ZAMJENA 3,44 KN
VOSKA ZA SATNU OSNOVU

OTKUP VOSKA UZ ZAMJENU ZA PČELARSKE POTREPŠTINE **30,00** KN/KG
OTKUP VOSKA UZ GOTOVINSKU ISPLATU **26,00** KN/KG
SATNA OSNOVA **48,50** KN/KG

ROBU ŠALJEMO I POUZE ĆEM !

SVE ZA PČELARSTVO * SVE OD PČELA